

yaştan sonra kuzular pelet rasyonlar tercih eder. Kuzulara 6-8 haftaya kadar verilen yemler lezzetli olmalı çok iyi kaliteli kuru yonca, soya küspesi, yulaf, mısır, darı, buğday kepeği tercih edilmelidir. Karma yeme melas ilave edilmesi hem lezzeti artırır hem de yemde tozlanmayı önler. Kuzulara 15-20 kg ağırlığa ulaşıncaya kadar kesif yem yüksek düzeyde verilebilir. Hazırlanan yeme antibiyotik katılması büyümeyi hızlandırabilir. Kuzular 2 aylık olduklarında besiye alınacak olanlar ve damızlık olarak yetiştirilecekler birbirlerinden ayrı olarak beslenmelidir.

KIŞ BAKIM VE BESLEMESİ

Koyunlar kışın ağılda barındırılır. Ağıllar aydınlık ve havadar olmalıdır. Ağılların ısısı kışın 8 dereceden az, yazın 15 dereceden çok olmamalıdır. Ağılda bulunan yemlikler fenni olmalı ve kolayca temizlenebilmelidir. Yemliklere kesif yem ve otlar rahatça konulabilmeli ve artıklar kolayca temizlenebilmelidir. Ağıllarda ilkbaharda ve sonbaharda bit, pire, kene ve diğer haşaratlara karşı ilaçlama yapılmalıdır. Ağılların çatısı akmamalı ve tabanı su çekmemelidir. Kışın koyunlara kaba yem olarak kuru ot, kuru yonca, yulaf samanı, arpa samanı ve buğday samanı verilebilir. Kesif yem olarak; arpa kırmısı, buğday kırmısı, yulaf kırmısı, mısır, çeşitli değirmen artıkları, çeşitli küspeler ve fenni yem verilebilir. Gebe hayvanlarda yem miktarlarını biraz artırmak gereklidir. Yemler sabah ve akşam olmak üzere günde 2 öğünde verilmelidir. Hayvanlara verilen yemler bozulmuş ve küflenmiş olmamalıdır. Yemler her gün aynı saatlerde verilmeli, yem saati mümkün olduğunca değiştirilmemelidir. Yem vermeden önce artık yemler alınmalı ve yemlikler temizlenmelidir. Hayvanlar büyüklüklerine göre gruplara ayrılarak yemlenmelidirler. Kış döneminde koyunlar günde iki kez sulanmalıdır. Hayvanların önünde yalama taşları da bulundurulmalıdır.

YAZ BAKIM VE BESLEMESİ

Koyunlar ağıldaki kış beslemesinden meraya, yaz beslemesine geçerken ani yem değişikliği yapılmamalıdır. İlkbaharda kuru yemden yaş yeme geçerken, sonbaharda yaş yemden kuru yeme geçerken geçişler yavaş yapılmalı, yemin biri azaltılırken diğeri çoğaltılarak en az bir haftalık bir sürede geçiş yapılmalıdır. Yazın hayvanlar merada otlatılmalıdır. İlkbaharda hayvanları sabah erken kırağılı saatlerde ve kırağılı günlerde meraya çıkarmamalı, kırağının kalkması beklenilmeli veya o gün meraya gönderilmemelidir. Kırağılı günlerde hayvanlara bir miktar kuru ot verildikten sonra meraya çıkarmak daha iyi olur. Koyunlar cüsselerine, yedikleri yemin miktarına, cinsine ve hava sıcaklığına bağlı olarak günde 2 – 5lt su içerler. Bu su günde 2 defada verilmelidir. Hayvanlara verilecek su temiz kaynak veya çeşme suyu olmalıdır. Sulama yalalarda yapıyorsa yalıklar yıkanarak yosun tutması önlenmelidir. Hayvanları durgun gölet veya bataklık sularında sulamak parazit hastalıkların bulaşmasına ve yayılmasına sebep olur. Koyunların gündüz dinlendikleri gölgeliklerine ve gece barındıkları ağıllarına yalama taşları konularak tuz ve mineral madde ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Bahri Dağdaş
ULUSLARARASI
TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Ereğli yolu üzeri 2. Km. PK: 125 42020 KONYA

+90 332 355 12 90 +90 332 355 12 88

www.arastirma.tarim.gov.tr/bahridagdas

Bahri Dağdaş
ULUSLARARASI
TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

KOYUNCULUKTA DAMIZLIK SEÇİMİ VE BESLEME

GEBELİK DÖNEMİNDE BESLEME

Bu dönemde hayvanlara yaşama payı + yapağı gelişimi +fötüs gelişimi için gerekli vitamin, mineral dâhil olmak üzere besin maddeleri bakımından dengeli rasyonlar verilmelidir. Ayrıca hayvanlara egzersiz yaptırılmalı, ağıl fırtına ve sert hava koşullarından korunmalı koyunlara bol temiz hava ve güneş ışığı temin edilmelidir. Gebelikte besleme ilk 15 haftalık dönem ve gebeliğin son 4-6 haftası olarak iki dönemde ele alınır. İlk 15 haftada fötüs gelişimi % 30 dolayındadır ve koyunlar sadece mera ve kuru ota beslenirler. Mera mevcutsa koyunlar uzun süre merada beslenir. Mera yoksa kuru baklagil otlarının yedirilmesi tavsiye edilir. Şayet çayır kuru otu veriliyorsa en az bunun üçte biri kadar baklagil kuru otu ile birlikte verilmesi uygundur. Bu dönemde günlük verilecek kök yem ve silaj miktarı 2-2.5 kg'ı aşmamalıdır. Gebeliğin son 6 haftasında yavrunun ihtiyacını karşılamak için ve ananın iyi bir süt verimine hazırlanması için yem miktarı artırılır. Bu 6 haftalık dönemde tekiz kuzuya gebe olanlar yaklaşık 10 kg, ikize gebe olanlar 16 kg canlı ağırlık kazanırlar. Özellikle gebeliğin son 4 haftasında yavru çok hızlı gelişmiştir ve yem ihtiyacı daha da artar. Koyunlar merada ise meraya ek olarak hayvan başı 1-1.5 kg kuru ot, en az 250-300 gram tane veya karma yem verilmelidir.

DAMIZLIK SEÇİMİ

Seçilen damızlıklar bölgenin iklim, mera, ağıl, bakım ve besleme şartlarına uygun olmalıdırlar. Hayvanlar sağlıklı ve döl verme kabiliyetinde olmalıdırlar. Damızlık seçiminde hayvanların yaşı da dikkate alınmalıdır. Dört aylıktan küçük hayvanlarda genel ırk özellikleri tam belli olmadığından damızlık olarak seçilmemelidir. Koçların 5 – 6, koyunların ise 7 yaşından sonra damızlık olarak seçilmemelidir.

DAMIZLIK KOYUNLARIN BESLENMESİ

Aşım zamanından 4 hafta önce damızlık koyunlara kaba yeme ilave olarak günde 100

DAMIZLIK KOÇLARIN SEÇİMİ

Damızlık olarak seçilecek koçlarda erkeklik organları gelişmiş olmalı, koçlar tek testisli olmamalıdır. Koçlar kendi ırkının özelliklerini tam göstermeli, ayaklar yere düzgün basmalı, sağlıklı ve güçlü olmalıdırlar. Yapağı verimleri yüksek olmalı, yapağıda alacalıklar olmamalıdır. Koçların sperma muayeneleri yaptırılarak sperma özellikleri iyi olanlar seçilmelidir. Damızlık özelliği taşıyan ve ikiz doğan erkek kuzuların damızlık olarak ayrılması ilerleyen yıllarda sürüdeki ikizlik oranını artıracaktır.

DAMIZLIK KOÇLARIN BESLENMESİ

Koçlara aşım zamanı iyi performans elde etmek için ek yemleme yapılması gerekir. Ek yemlemeye koç katımından 1 ay önce azar azar başlanır, koç katımından 2-3 hafta sonrasına kadar ek yemlemeye devam edilir. Koç katım zamanı dışında mera yeterliyse bu koçlar için yeterlidir. Katım yaklaşırken koçlara 300-350 gram tahıl veya karma yem verilmesi hayvanın performansını iyileştirir. Katım zamanında döl verimi üzerine etkisi olan yulaftan, 500 gram verilmesi tercih edilir. Bunun dışında protein takviyesi olarak 150 gram soya fasülyesi küspesi verilmesi uygundur. Bir günde 3'ten fazla aşım yapan koçlara bu miktarların 2 katı yem verilir. Ayrıca koçların yeterli mineral alması sağlanmalıdır.

DAMIZLIK KOYUNLARIN SEÇİMİ

Koyunlarda koçlar gibi ırk özelliklerini tam göstermelidirler. Hayvanlar sağlıklı olmalı ve sürüye uyum sağlamalıdırlar. Daha önce doğum yapmış koyunlar ve ikiz eşi olan koyunlar tercih edilmelidir.

DAMIZLIK KOYUNLARIN BESLENMESİ

Aşım zamanından 4 hafta önce damızlık koyunlara kaba yeme ilave olarak günde 100

gram tahıl veya tahıl karması verilir, tahıl miktarı yavaş yavaş artırarak aşımından 1 hafta önce 450 gram'a çıkarılır ve aşımından sonraki iki hafta boyunca bu şekilde verilir. Tahıl olarak yulaf tek başına çok uygundur ya da eşit oranlarda yulaf ve mısır karışımı tercih edilir. Kaliteli ve körpe merada otlayan hayvanlarda ilave yemlemeye gerek yoktur. Ancak kötü merada otlayan koyunlara günde 300-400 gram, orta kalitedekilere 200-300 gram, kaliteli merada otlayanlara 100-200 gram ilave kesif yem verilmesi uygundur.

KUZULAMA DÖNEMİNDE KOYUN BESLEME

Kuzulama döneminde koyunlar ferdi bölmelere alınmalıdır. Gebeliğin son döneminde tahıl miktarı azaltılmalıdır fakat kaliteli lezzetli kuru kaba yemler serbest olarak yedirilebilir. Doğumdan yaklaşık 5-7 gün sonra tam yemlemeye geçilmelidir. İlk birkaç gün hacimli yemler verilmelidir. Bu amaçla yulaf ve buğday kepeği çok uygun bir karışımdır. Doğumdan sonra koyunlara ılık su verilmelidir. Fakat çok fazla içirilmesi uygun değildir.

KUZULARIN BESLENMESİ

Kuzular yaklaşık 16 hafta anasını emerler. Kuzular yetiştirme amacına bakılmaksızın ana sütü ile beslenmek zorundadır. Doğumu izleyen ilk 24-48 saat içinde kuzular ağız sütnü mutlaka almalıdır. Bu süt kuzuları hastalıklara karşı korur, bağışıklık sistemini geliştirir. Anasından elde edilen ağız sütü yeterli değilse konserve kolostrumlar veya inek kolostrumu verilebilir. Kuzuların beslenmesinde süt özellikle ilk bir ayda başlıca yem kaynağıdır. Yeşil ve körpe meraların bulunduğu durumlarda koyun sütü ve mera otları kuzuların büyümesi için yeterlidir. Ancak çoğunlukla kuzulara mera ve anne sütüne ilaveten kuzu büyütme yemi verilir. Kuzular 4-5 haftalık olana kadar tane yemler kırılarak veya ezilerek verilmelidir. Bu